

Het leefklimaat van jongeren in De Koppeling

Tweede Hertoets

*Stap 2 van het stapsgewijs toezicht op basis van
het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg*

Instellingsrapport

Samenvatting

De Inspectie Jeugdzorg doet stapsgewijs onderzoek naar de kwaliteit van de gesloten jeugdzorg. De Inspectie Jeugdzorg heeft in 2009 en 2010 stap 1 uitgevoerd, het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg. Vanaf 2010 kwam stap 2 aan bod, het toezicht op opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling, omdat een goed leefklimaat van de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen.

De Inspectie Jeugdzorg voert het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs, omdat de samenwerking van instelling en school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord leefklimaat. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven. Bij De Koppeling wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door het Altra College.

Eerste toets stap 2

In september 2010 heeft de Inspectie Jeugdzorg onderzocht in hoeverre De Koppeling in staat was om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden. Het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg luidde dat De Koppeling hiertoe *onvoldoende* in staat was.

Voor wat betreft de kwaliteit van het onderwijs: de Inspectie van het Onderwijs heeft in 2010 het toezicht op de school geïntensiveerd en een apart traject afgesproken.

Voor wat betreft de samenwerking tussen De Koppeling en het Altra College luidde het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs dat de kwaliteit van deze samenwerking *onvoldoende* was.

Eerste hertoets stap 2

In maart 2012 hebben de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs een hertoets uitgevoerd bij De Koppeling en daarbij de onderwerpen getoetst die bij de eerste toets niet voldoende waren.

Het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg luidde toen dat de kwaliteit van het leefklimaat in De Koppeling voor jongeren *voldoende* was. Elf van de twaalf indicatoren waren nu operationeel.

Voor wat betreft de samenwerking tussen De Koppeling en het Altra College luidde het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs nog steeds dat beide instellingen *onvoldoende* samenwerkten, waardoor een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren ontbrak.

Tweede hertoets stap 2

Tijdens de tweede hertoets in april 2013 scoort de instelling nu ook de laatste indicator leefklimaat 'operationeel'. Voor wat betreft de samenwerking tussen De Koppeling en het Altra College luidt het eindoordeel nu dat zij *voldoende* samenwerken.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Hoofdstuk 1 Inleiding	7
Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in De Koppeling	9
Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen De Koppeling en het Altra College	11
Hoofdstuk 4 Eindoordelen	15
4.1 Eindoordeel Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat in de instelling	15
4.2 Eindoordeel Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs over de samenwerking tussen school en instelling.....	15
Bijlage 1 – Rapport van bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs	17
Bijlage 2 – Uitvoering van de hertoets bij De Koppeling en het Altra College	19

Hoofdstuk 1 Inleiding

De Inspectie Jeugdzorg doet stapsgewijs onderzoek naar de kwaliteit van de gesloten jeugdzorg. In 2009 en 2010 heeft de inspectie stap 1 uitgevoerd, het toezicht op de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdzorg. Vanaf 2010 kwam stap 2 aan bod, het toezicht op opvoeding, dagprogrammering en personeel. De inspectie heeft het toezicht stap 2 toegespitst op het leefklimaat binnen de instelling, omdat een goed leefklimaat van de jongeren een randvoorwaarde voor hun behandeling is en omdat in de gesloten jeugdzorg jongeren tegen hun wil kunnen worden opgenomen.

De Inspectie Jeugdzorg voert het toezicht stap 2 uit samen met de Inspectie van het Onderwijs, omdat de samenwerking van instelling en school een belangrijke factor is als het gaat om een veilig en verantwoord leefklimaat. De inspecties richten zich daarbij op het onderwijs dat *binnen* de instelling wordt gegeven. Bij De Koppeling wordt het onderwijs binnen de instelling verzorgd door het Altra College.

Eerste toets stap 2

In september 2010 heeft de Inspectie Jeugdzorg onderzocht in hoeverre De Koppeling in staat was om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden. Het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg luidde dat De Koppeling hiertoe *onvoldoende* in staat was.

De Inspectie van het Onderwijs heeft sinds 2010 het toezicht op de school geïntensiveerd en een apart traject afgesproken. Om die reden heeft de Inspectie van het Onderwijs bij het gezamenlijke toezicht niet apart toezicht gedaan naar de kwaliteit van de school.

Het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs luidde dat de kwaliteit van de samenwerking van school en instelling *onvoldoende* was.

Eerste hertoets stap 2

In maart 2012 hebben de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs een hertoets uitgevoerd bij De Koppeling en daarbij de onderwerpen getoetst die bij de eerste toets niet voldoende waren.

De Inspectie Jeugdzorg gaf antwoord op de vraag in hoeverre de instelling nu in staat was om een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren te bieden. Het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg luidde nu dat de kwaliteit van het leefklimaat in De Koppeling voor jongeren *voldoende* was. Elf van de twaalf indicatoren die getoetst zijn, werden als 'operationeel' beoordeeld.

Aandacht was nog nodig voor de indicator 'inhoudelijke sturing en coaching' van de groepsleiders door de behandelverantwoordelijken. De behandelverantwoordelijken nemen nog onvoldoende de regierol die wel van hen verwacht wordt.

Voor wat betreft de samenwerking tussen De Koppeling en het Altra College luidde het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs nog steeds dat beide instellingen *onvoldoende* samenwerkten, waardoor een belangrijke voorwaarde voor een veilig en verantwoord

leefklimaat voor de jongeren ontbrak. De inspecties zagen de wil bij De Koppeling en het Altra College om hun samenwerking te verbeteren, tegelijkertijd vonden de inspecties het zorgelijk dat er weinig verbeterd was sinds september 2010.

Belangrijke zaken die in de samenwerking verbeterd moesten worden waren:

- Bij lesuitval worden de jongeren nog steeds met enige regelmaat teruggestuurd naar de groep.
- De school en de instelling werken nog steeds onvoldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren.
- De jongeren kunnen nog steeds onvoldoende gericht aan hun perspectief werken, omdat school en instelling onvoldoende samenwerken met één plan.
- Incidenten worden nog steeds te weinig op school opgelost.

Tweede hertoets stap 2

In april 2013 voerden de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs opnieuw toezicht uit, waarbij zij hebben getoetst of De Koppeling en het Altra College voor wat betreft hun samenwerking voldoen aan de criteria voor de jeugdzorg^{PLUS}, zoals vastgelegd in het toetsingskader stap 2. De inspecties zijn van mening dat het om basale voorwaarden voor samenwerking gaat. Instellingen en scholen die actief zijn in de jeugdzorg^{PLUS} moeten in staat zijn om aan deze voorwaarden te voldoen. Daarnaast heeft de Inspectie Jeugdzorg beoordeeld of de behandelverantwoordelijken nu voldoende de regierol nemen die van hen verwacht wordt.

Leeswijzer

In *hoofdstuk 2* staan de bevindingen van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat bij de tweede hertoets in de instelling.

In *hoofdstuk 3* zijn de bevindingen opgenomen van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs bij de tweede hertoets van de samenwerking tussen de instelling en de school.

In *hoofdstuk 4* volgen de eindoordelen van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs.

In *bijlage 1* staat het rapport van bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs van het Altra College, vastgesteld op 18 maart 2013. De Inspectie van het onderwijs heeft de school een basisarrangement toegekend.

In *bijlage 2* staat hoe de tweede hertoets bij de instelling is vormgegeven.

Hoofdstuk 2 Het leefklimaat in De Koppeling

Dit hoofdstuk is gewijd aan de bevindingen van de tweede hertoets (april 2013). In onderstaande tabel staat de score die de instelling in de tweede hertoets heeft behaald. Indicatoren die bij de eerste toets (september 2010) of de eerste hertoets (maart 2012) operationeel waren zijn niet opnieuw getoetst en derhalve ook niet in de tabel weergegeven.

De score is als volgt weergegeven:

- de gewijzigde score van de tweede hertoets (april 2013) staat geel gearceerd (✓);
- de score van de eerste hertoets (maart 2012) is doorgehaald (✗).

De score van de inspectie is aangeduid op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel. De inspectie verwacht voor elke indicator een score operationeel.

 criterium De instelling en de school zorgen voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Toerusting personeel: sturing en coaching	✓	✗

Toelichting

Toerusting personeel: sturing en coaching voldoende

Tijdens het eerste toezicht op het leefklimaat in september 2010 beoordeelde de inspectie deze indicator als niet operationeel. De medewerkers ervoeren een gebrek aan kennis en informatie over onderwerpen die voor hun werk van belang zijn. Zij misten daarin sturing en facilitering. Bij de eerste hertoets in maart 2012 werd duidelijk dat de behandelverantwoordelijken onvoldoende de regierol namen die wel van hen verwacht wordt. Ze speelden een te beperkte rol in de inhoudelijke sturing en coaching van de groepsleiders.

In december 2012 heeft De Koppeling het 'professioneel statuut' vastgesteld. Hierin staan de verantwoordelijkheden van de verschillende functiegroepen beschreven. In dit statuut staat expliciet vermeld dat de behandelverantwoordelijken primaire zeggenschap hebben over de inhoud en uitvoering van het hele zorgtraject van een individuele jongere. Verder is bepaald dat de behandelverantwoordelijken verantwoordelijk zijn voor de inhoudelijke voortgang en de organisatie van de behandeling van de individuele jongere en dat de behandelverantwoordelijken daarbij de regie voeren. Bij de tweede hertoets in april 2013 werd duidelijk dat de taken en verantwoordelijkheden, mede door het professioneel statuut, inmiddels veel duidelijker zijn voor

bede behandelverantwoordelijken en afdelingsmanagers. Dat de behandelverantwoordelijke de regie voert als het gaat om de inhoud, betekent dat de behandelverantwoordelijke als de omstandigheden daarom vragen veel op de leefgroep is, ook om de groepsleiders feedback te geven en te coachen. De behandelverantwoordelijken zijn dagelijks op de leefgroepen aanwezig, onder andere tijdens de dagelijkse overdracht en om individuele gesprekken met jongeren te voeren. Daarnaast lopen ze ook wel tussendoor even de leefgroep op of lunchen ze mee met de jongeren op de groep. Verder nemen de behandelverantwoordelijken deel aan het ochtendoverleg op maandag, woensdag en vrijdag (zie verder in hoofdstuk 3), teamvergaderingen en behandelplanbesprekingen. Op deze manier beschikken de behandelverantwoordelijken over voldoende informatie om inhoud en vorm te kunnen geven aan hun inhoudelijke regierol en behandelverantwoordelijkheid.

De groepsleiders ervaren de inhoudelijke steun van de behandelverantwoordelijken. Ze geven aan dat ze voldoende handvatten meekrijgen over hoe ze het beste met deze jongeren en bijbehorende problematiek om kunnen gaan. Door de samenwerking met Lijn5 en De Bascule kunnen de behandelverantwoordelijken ook deze instellingen consulteren, bijvoorbeeld bij extreem lastig gedrag van een jongere. Verder helpen de behandelverantwoordelijken de groepsleiders bijvoorbeeld met het voorbereiden van moeilijke gesprekken, zijn daar soms ook bij aanwezig en bespreken de gesprekken eventueel met hen na.

Hoofdstuk 3 De samenwerking tussen De Koppeling en het Altra College

Dit hoofdstuk is gewijd aan de bevindingen van de tweede hertoets (april 2013) met betrekking tot de samenwerking tussen instelling en school. In de tabel staan de scores die de instelling in de tweede hertoets heeft behaald.

Scores die na de tweede hertoets gewijzigd zijn, zijn als volgt weergegeven:

- de gewijzigde score van de tweede hertoets staat geel gearceerd (✓);
- de score van de eerste hertoets is doorgehaald (✓).

De scores van de inspecties zijn aangeduid op een tweepuntsschaal: operationeel en niet operationeel. De inspecties verwachten voor elke indicator een score operationeel.

 criterium De instelling en de school zorgen voor een aandachtvolle omgeving voor de jongeren	Operationeel	Niet operationeel
Indicatoren		
Onderwijs is een essentieel onderdeel van de behandeling	✓	✗
School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren	✓	✗
School en instelling werken voldoende samen bij het behandelplan		✓
School en instelling werken voldoende samen bij incidenten	✓	✗

Toelichting

Onderwijs is essentieel onderdeel van de behandeling

Tijdens het eerste toezicht op het leefklimaat in september 2010 beoordeelden de inspecties deze indicator als niet operationeel, omdat de school de jongeren regelmatig terugstuurde naar de leefgroep als er lessen uitvielen. Ook bij de eerste hertoets in maart 2012 beoordeelden de inspecties deze indicator als niet operationeel, omdat jongeren nog steeds met enige regelmaat werden teruggestuurd naar de leefgroep als lessen uitvielen.

Bij de tweede hertoets in april 2013 werd duidelijk dat de jongeren vanwege lesuitval in de afgelopen periode in 0,34% van het aantal lessen terug worden gestuurd naar de leefgroep. Daarom beoordelen de inspecties deze indicator als operationeel. Het lukt de school om lesuitval zoveel mogelijk op school op te vangen, door een les over te laten nemen door een andere docent, door de jongeren over de klassen te verdelen of door jongeren op te vangen in de opvangklas.

School en instelling werken voldoende samen bij de dagelijkse begeleiding van de jongeren

Tijdens het eerste toezicht op het leefklimaat in september 2010 beoordeelden de inspecties deze indicator als niet operationeel, omdat zowel groepsleiders als docenten aangaven dat zij onvoldoende door de andere groep geïnformeerd werden. Ze misten afstemming over hoe zij de

jongeren op een vergelijkbare manier konden benaderen. Bij de eerste hertoets in 2012 werd duidelijk dat op dit punt weinig veranderd was. Daarom beoordeelden de inspecties deze indicator als niet operationeel.

Bij de tweede hertoets in april 2013 is duidelijk dat de groepsleiders en docenten elkaar voldoende informeren. Daarom beoordelen de inspecties deze indicator als operationeel. Op iedere leefgroep komt in de ochtend een vaste docent langs om te horen hoe het 's avonds en 's nachts met de jongeren is gegaan. Daarnaast maakt een medewerker van school in de ochtend een rondgang langs alle leefgroepen om afspraken over jongeren tijdens schooltijd te inventariseren. Daarna worden alle docenten van deze informatie voorzien. Dit was bij de eerste hertoets al het geval. Nieuw ten opzichte van de hertoets in 2012 is dat er iedere maandag, woensdag en vrijdag een ochtendoverleg is, waaraan de bouwcoördinator van school, minimaal één groepsleider per leefgroep, de behandelverantwoordelijken en afdelingsmanagers deelnemen. Tijdens dit overleg komen zaken die van belang zijn voor de samenwerking tussen de school en de instelling aan de orde. Ook bestaat dan de mogelijkheid om (de voortgang van) de jongeren te bespreken. Verder vindt er één keer in de vijf weken een gesprek plaats tussen de mentor van school en de mentor van de instelling. Hiervoor hangt een planning in de docentenkamer. De docenten vinken aan wanneer dit mentor-mentorgesprek heeft plaatsgevonden, de locatiedirecteur van de instelling en de afdelingsmanager van de school sturen erop dat de gesprekken plaatsvinden. Tijdens deze mentor-mentorgesprekken komt de voortgang van de jongeren op school en op de leefgroep aan de orde. Naast deze formele overlegmomenten weten de groepsleiders en docenten elkaar ook tussendoor beter te vinden, bijvoorbeeld tijdens uitwaaimomenten van jongeren en tijdens het halen en brengen van de jongeren van school.

School en instelling werken onvoldoende samen bij het behandelplan

Tijdens het eerste toezicht op het leefklimaat in september 2010 beoordeelden de inspecties deze indicator als niet operationeel, omdat de individuele handelingsplannen van de school niet op de individuele behandelplannen van de instelling werden afgestemd. Het waren twee van elkaar gescheiden stukken. Bij de eerste hertoets in 2012 kwam naar voren dat de school en de instelling de individuele handelingsplannen en behandelplannen nu meer op elkaar afstemmen, maar dat de school en de instelling nog teveel van elkaar gescheiden werelden waren, om te spreken van "één kind, één plan".

Bij de tweede hertoets in april 2013 is duidelijk dat er nog steeds onvoldoende sprake is van "één kind, één plan". Daarom beoordelen de inspecties deze indicator als niet operationeel. Jongeren werken op school en op de leefgroep onvoldoende aan doelen die gezamenlijk door de instelling en school zijn vastgesteld. De school en de instelling hebben een gezamenlijk plan van aanpak 2012-2013 opgesteld voor de samenwerking onderwijs en behandeling. In dit plan is één geïntegreerd behandelplan en het toewerken naar een eindperspectief als verbeterpunt opgenomen. Verschillende acties staan voor 2013 gepland om alsnog tot een geïntegreerd behandelplan te komen.

School en instelling werken voldoende samen bij incidenten

Tijdens het eerste toezicht op het leefklimaat in september 2010 beoordeelden de inspecties deze indicator als niet operationeel, omdat de school en de instelling geen gedeelde opvatting hadden van wat een incident genoemd werd en geen gedeelde opvatting hadden over hoe een incident in gezamenlijkheid moest worden aangepakt. Bij de eerste hertoets in 2012 is duidelijk dat op dit punt weinig veranderd was. Daarom beoordeelden de inspecties deze indicator als niet operationeel.

Bij de tweede hertoets in april 2013 werd duidelijk dat de school en instelling voldoende samenwerken bij incidenten. Daarom beoordelen de inspecties deze indicator als operationeel. Op school kan sprake zijn van een verwijdering van een jongere uit de les of van een incident. De school geeft aan dat er gemiddeld 13 leerlingen per week uit de les verwijderd worden. Bij een verwijdering uit de les gaat de jongere naar de opvangklas op school (time-out). Mocht het daar niet lukken en blijft een jongere bijvoorbeeld agressief, dan pas gaat een jongere terug naar de leefgroep. Dit laatste komt in de praktijk beperkt voor. Bij een incident (alarmsituatie) gaat de jongere direct terug naar de leefgroep. Het totaal van time-out situaties en incidenten blijft volgens de locatiedirecteur van de instelling en de afdelingsdirecteur van de school redelijk stabiel, maar daarbinnen is er duidelijk een verschuiving naar de time-outs in de opvanggroep op school. Direct terug naar de groep komt steeds minder voor. Dit komt mede omdat docenten net als de groepsleiders worden getraind in het de-escalerend werken om incidenten zoveel mogelijk te voorkomen.

Verwijderingen en incidenten registreert de school per klas en per afdeling. De school en instelling hebben hun eigen registraties van incidenten. Deze worden periodiek geïntegreerd en gezamenlijk geanalyseerd. Tevens is een gezamenlijk plan van aanpak opgesteld om het aantal incidenten terug te dringen.

Hoofdstuk 4 Eindoordelen

In dit hoofdstuk oordeelt de Inspectie Jeugdzorg in hoeverre de instelling nu in staat is een veilig en verantwoord leefklimaat voor jongeren te bieden en oordelen de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs over de huidige kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling.

Paragraaf 4.1 bevat het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat in de instelling.

Paragraaf 4.2 bevat het eindoordeel van de Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs over de kwaliteit van de samenwerking tussen school en instelling.

4.1 Eindoordeel Inspectie Jeugdzorg over het leefklimaat in de instelling

Tijdens de eerste hertoets in maart 2012 scoorde De Koppeling al elf van de twaalf indicatoren 'operationeel' en voldeed daarmee voldoende aan de verwachtingen van de Inspectie Jeugdzorg. ***Het eindoordeel luidde toen dat de kwaliteit van het leefklimaat in De Koppeling voor jongeren voldoende is.***

Tijdens de tweede hertoets in april 2013 heeft de Inspectie Jeugdzorg de enige niet operationele indicator (toerusting personeel: sturing en coaching) getoetst. Ook op deze laatste indicator scoort de instelling nu 'operationeel'. De behandelverantwoordelijken geven nu voldoende inhoud en vorm aan hun inhoudelijke regierol en behandelverantwoordelijkheid.

4.2 Eindoordeel Inspectie Jeugdzorg en de Inspectie van het Onderwijs over de samenwerking tussen school en instelling

Het eindoordeel van de inspectie luidt dat De Koppeling en het Altra College voldoende samenwerken, wat een belangrijke voorwaarde is voor een veilig en verantwoord leefklimaat voor de jongeren.

De school en de instelling scoren op drie van de vier indicatoren 'operationeel'. De inspecties gaan er op basis van de voortgang die nu gemaakt wordt van uit dat het de school en de instelling ook op korte termijn lukt om de laatste indicator op operationeel niveau te krijgen, zoals is opgenomen in het gezamenlijke plan van aanpak 2012-2013. Bij het toezicht stap 3 zal het samenwerken van instelling en school bij de behandeling onderwerp van toezicht zijn. De inspecties zullen de behandelplannen dan opnieuw toetsen.

Bijlage 1 – Rapport van bevindingen van de Inspectie van het Onderwijs

---

(Zie hierna.)

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

RAPPORT VAN BEVINDINGEN ONDERZOEK NAAR KWALITEITSVERBETERING

Altra College, De Koppeling (incl. JeugdzorgPlus)

Plaats : Amsterdam
BRIN-nummer : 071Q|OKE 03|VSO
Onderzoeksnummer : 150686
Datum onderzoek : 15 januari 2013
Datum vaststelling : 18 maart 2013

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	BEVINDINGEN	9
3	TOEZICHTARRANGEMENT	17

1 INLEIDING

De Inspectie van het Onderwijs voerde op 15 januari 2013 een onderzoek uit op het Altra College, locatie De Koppeling te Amsterdam, om een oordeel te kunnen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs en over de naleving van wet- en regelgeving. De school is gekoppeld aan een besloten behandelcentrum (gesloten jeugdzorg) voor jongeren van 12 tot 18 jaar. De school verzorgt voortgezet speciaal onderwijs aan leerlingen met ernstige gedrags- en psychiatrische problemen van 12 tot 18 jaar die in een gesloten jeugdzorginstelling verblijven.

Toezichtkader

De inspectie baseert zich bij het onderzoek op het Toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2012. Dit toezichtkader bevat een waarderingskader voor het speciaal onderwijs en een waarderingskader voor het voortgezet speciaal onderwijs.

In haar jaarwerkplan verantwoordt de inspectie welke wettelijke aspecten zij onderzoekt.

Meer informatie over het jaarwerkplan en het nieuwe toezichtkader voor (voortgezet) speciaal onderwijs is te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

Aanleiding

De Inspectie van het Onderwijs voerde op 29 maart 2012 een onderzoek naar kwaliteitsverbetering uit, om na te gaan of de eerder vastgestelde tekortkomingen waren opgeheven. De school bleek zich onvoldoende te hebben verbeterd en het aangepaste toezichtarrangement vanwege zwakke kwaliteit is toen gehandhaafd. De inspectie stelde vervolgens een toezichtplan op en de school kreeg een geïntensiveerd toezichttraject.

Conform de uitgangspunten van het programmatisch handhaven is tevens gecontroleerd of de school voldoet aan bepaalde wettelijke voorschriften, waaronder de onderwijstijd.

Toezichthistorie

Op 27 oktober 2009 voerde de inspectie een kwaliteitsonderzoek uit, waarbij zij belangrijke tekortkomingen vaststelde in de kwaliteitszorg, het systeem van

leerlingenzorg, de afstemming van de onderwijstijd, de actieve en zelfstandige rol van de leerlingen en het schoolklimaat. De bevindingen van het onderzoek zijn beschreven in het inspectierapport dat op 3 maart 2010 is vastgesteld. De kwaliteit van het onderwijs is toen als zwak beoordeeld.

De school valt sindsdien in een geïntensiveerd toezichttraject, waarvan het onderzoek naar kwaliteitsverbetering in 2012 deel uitmaakte.

Onderzoeksopzet

Alle indicatoren uit het Toezichtkader speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs 2012 zijn bij dit onderzoek betrokken, behalve de indicatoren 2.1 tot en met 2.4 uit kwaliteitsaspect 2. Hiervoor in de plaats gebruikte de inspectie de indicatoren met betrekking tot de handelingsplanning uit het Toezichtkader (voortgezet) speciaal onderwijs 2005. In haar Jaarwerkplan verantwoordt de inspectie verder welke wettelijke aspecten zijn onderzocht. Deze documenten zijn te vinden op www.onderwijsinspectie.nl.

De inspectie beoordeelde de kern- en de normindicatoren van de kwaliteitsaspecten 'opbrengsten', 'leerlingenzorg', 'onderwijsleerproces' en 'kwaliteitszorg'.

Deze rapportage is gebaseerd op:

- Onderzoek naar alle indicatoren uit kwaliteitsaspect 8 ('De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs') en kwaliteitsaspect 9 ('De voorwaarden voor zorg voor de kwaliteit zijn aanwezig'). De school krijgt basistoezicht als, naast de leerlingenzorg en het onderwijsleerproces, ook de kwaliteitszorg en de voorwaarden voor de kwaliteitszorg op essentiële punten voldoende zijn. Dit om een stevig fundament te leggen onder de duurzaamheid van de kwaliteit.
- Het domein 'Leerlingenzorg' is beoordeeld volgens het kader 2005, dat wil zeggen met indicatoren gebaseerd op het werken met een handelingsplan.
- Onderzoek op locatie waarbij de inspectie:
  - dossiers bestudeerde en de handelingsplannen beoordeelde;
  - gesprekken voerde met de directie, leerlingen, de commissie voor de begeleiding en de leraren bij wie lessen zijn bezocht;
  - de onderwijspraktijk observeerde in zeven groepen;
  - bevindingen en conclusies besprak met de directie en twee vertegenwoordigers van het bevoegd gezag.

Opbouw rapport

In hoofdstuk 2 staan de bevindingen uit het onderzoek op het gebied van de onderwijskwaliteit en de wettelijke voorschriften. Daarna volgt een beschouwing waarin de inspectie de tekortkomingen toelicht en de schoolontwikkeling waar mogelijk in samenhang beschrijft. Hoofdstuk 3 bevat het toezichtarrangement.

2
2.1

BEVINDINGEN
Kwaliteits- en nalevingsprofiel

In onderstaande tabel vermeldt de inspectie welke indicatoren zij bij dit onderzoek heeft betrokken en tot welke bevindingen het onderzoek heeft geleid. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige Waarderingskader voortgezet speciaal onderwijs 2012. De bevindingen zijn weergegeven in de vorm van een score. De score geeft aan in welke mate de school de desbetreffende indicator heeft gerealiseerd. De inspectie onderzocht daarnaast of de school voldoet aan de naleving van enkele wettelijke voorschriften.

Legenda:

1. slecht
2. onvoldoende
3. voldoende
4. goed
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten)

De normindicatoren zijn gemarkeerd met een asterisk (*).

Kwaliteitsaspect 1 De opbrengsten liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.		1	2	3	4	5
1.1	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor leerresultaten.					•
1.2	Aan het eind van de schoolperiode bereiken de leerlingen een eindniveau dat voldoet aan de landelijke standaarden voor sociale opbrengsten.					•
1.3	De gerealiseerde uitstroombestemmingen van de leerlingen liggen ten minste op het niveau van de landelijke standaarden voor opbrengsten.					•
1.4	De school voldoet aan de landelijke standaard voor bestendinging.					•

Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.		1	2	3	4
2.1*	De school stelt een handelingsplan vast in overeenstemming met de ouders.			•	
2.2*	De school gebruikt een samenhangend systeem van instrumenten en procedures voor het volgen van de vorderingen en ontwikkeling van de leerlingen.			•	
2.3*	De commissie voor de begeleiding evalueert de uitvoering van het handelingsplan.		•		

Kwaliteitsaspect 2 De school begeleidt de leerlingen aan de hand van hun ontwikkelingsperspectief, zodat zij zich naar hun mogelijkheden ontwikkelen.		1	2	3	4
2.4*	De leerinhouden komen overeen met de afspraken in de documenten voor handelingsplanning.		•		
2.5	De school kent structurele samenwerking met ketenpartners waar noodzakelijke interventies op leerlingenniveau haar eigen kerntaak overschrijden.			•	
2.6	De mentoren stimuleren het welbevinden en de motivatie van de leerlingen.			•	

Kwaliteitsaspect 3 De aangeboden leerstofinhouden bereiden de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.		1	2	3	4
3.1*	De school hanteert een leerstofaanbod voor de kernvakken van het uitstroomprofiel.		•		
3.2	Bij de aangeboden leerinhouden op de leergebied overstijgende vormingsgebieden biedt de school de kerndoelen als te bereiken doelstellingen.			•	
3.3*	Het leerstofaanbod van de leerroute sluit aan op de uitstroombestemming.			•	
3.4	De leerinhouden voorzien in een doorgaande lijn.			•	
3.5	Stage maakt voor alle opleidingsprofielen onderdeel uit van het onderwijsaanbod van de school.			•	

Kwaliteitsaspect 4 De leraren geven de leerlingen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.		1	2	3	4
4.1	De school maakt per leerroute een beredeneerde keuze voor de inzet van de beschikbare onderwijstijd.		•		
4.2*	De leraren zetten de geplande onderwijstijd doelgericht in.			•	
4.3	De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.		•		
4.4	Het ongeoorloofd verzuim van leerlingen is beperkt.			•	

Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.		1	2	3	4
5.1	De ouders tonen zich betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.			•	
5.2*	De school heeft een veilige leer- en werksituatie voor zowel de leerlingen als het personeel.			•	

Kwaliteitsaspect 5 Het schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.		1	2	3	4
5.3	De leerlingen gaan op een respectvolle manier met elkaar en anderen om.			•	
5.4	De leraren gaan op een respectvolle manier om met de leerlingen.			•	
5.5	De inrichting van het gebouw en de lesruimten getuigen van een veilige en inspirerende leer- en werkomgeving.			•	

Kwaliteitsaspect 6 De leraren leggen duidelijk uit, organiseren de onderwijsactiviteiten efficiënt en houden de leerlingen taakbetrokken.		1	2	3	4
6.1*	De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.			•	
6.2*	De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.			•	
6.3*	De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.			•	

Kwaliteitsaspect 7 De leraren stemmen aanbod, instructie, verwerking, onderwijstijd en aanpak af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		1	2	3	4
7.1	De leraren stemmen binnen de leerroute de aangeboden leerinhouden af op de onderwijsbehoeften van leerlingen.		•		
7.2	De leraren stemmen de instructie af op verschillen in instructiebehoeften van leerlingen.		•		
7.3	De leraren stemmen de verwerkingsopdrachten af op de verschillen in verwerkingsbehoeften van leerlingen.		•		
7.4	De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in behoefte aan leertijd van leerlingen.		•		
7.5*	De leraren stemmen hun (ortho)pedagogisch handelen af op (problematisch) gedrag van leerlingen.			•	

Kwaliteitsaspect 8 De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.		1	2	3	4
8.1	De school heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van haar leerlingenpopulatie.			•	
8.2*	De school evalueert jaarlijks de leerresultaten van de leerlingen.			•	
8.3	De school evalueert jaarlijks de resultaten van de leerlingen op de leergebiedoverstijgende ontwikkelingsgebieden.		•		
8.4	De school evalueert regelmatig het onderwijsleerproces.			•	
8.5	De school evalueert regelmatig de onderwijsondersteuning.		•		

Kwaliteitsaspect 8 De school zorgt systematisch en planmatig voor behoud en verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs.		1	2	3	4
8.6	De school werkt planmatig aan verbeteractiviteiten.			•	
8.7	De school borgt de kwaliteit van het onderwijsleerproces.		•		
8.8	De school verantwoordt zich aan belanghebbenden over de gerealiseerde onderwijskwaliteit.			•	

Kwaliteitsaspect 9 De voorwaarden voor zorg voor de kwaliteit zijn aanwezig.		1	2	3	4
9.1	De schoolleiding stuurt de schoolontwikkeling inclusief de kwaliteitszorg aan.			•	
9.2	De kwaliteitszorg is verbonden met de visie op leren en onderwijzen en de leerlingenzorg zoals geformuleerd in het schoolplan.			•	
9.3	De schoolleiding zorgt voor een professionele cultuur.			•	
9.4	Bij de zorg voor kwaliteit zijn personeel, directie, leerlingen, ouders en bestuur betrokken.		•		

E. Naleving wet- en regelgeving		Voldoende	Onvoldoende
N.1	Door of namens het bestuur is de vastgestelde schoolgids naar de inspectie gestuurd en deze schoolgids bevat de verplichte onderdelen (WEC, art. 27 en 22).	•	
N.2	Door of namens het bestuur is het vastgestelde schoolplan naar de inspectie gestuurd en dit schoolplan bevat de verplichte onderdelen (WEC, art. 27 en 21).	•	
N.3	De geplande onderwijstijd voldoet aan de wettelijke vereisten (WEC, art. 11).	•	

2.2 Beschouwing Algemeen beeld

De kwaliteit van het onderwijs op de school Altra College locatie De Koppeling (gesloten jeugdzorginstelling inclusief JeugdzorgPlus voor vso te Amsterdam) is na een verbetertraject van ruim twee jaar weer voldoende. De inspectie beoordeelt twee van de vier normindicatoren in het systeem van leerlingenzorg en zeven van de acht normindicatoren in het onderwijsleerproces positief. De normindicator in de kwaliteitszorg is - op grond van de gefaseerde invoering - eveneens met een voldoende beoordeeld.

De samenstelling van het team is drastisch gewijzigd; meer dan de helft is sinds kort aan de school verbonden. Bovendien zette de school sterk in op verbetering van het pedagogisch en didactisch handelen van de leraren en de resultaten hiervan zijn goed zichtbaar.

De directie en het team zijn zich ervan bewust dat er nog veel werk verzet moet worden. Vanaf maart 2013 participeert de school in het project 'kwaliteitsverbetering Amsterdam' dat de gemeente Amsterdam financiert. Hiervoor stelt de school opnieuw een verbeterplan op. De inspectie heeft er vertrouwen in dat zowel de directie als het team de ingeslagen weg zullen voortzetten.

De inspectie heeft tijdens het onderzoek geen tekortkoming in de naleving van wettelijke eisen vastgesteld.

Toelichting

Leerlingenzorg

Het bestuur heeft vooraf aangegeven dat zij er voor kiest het systeem van leerlingenzorg met de 'oude' indicatoren van het vorige waarderingskader te laten beoordelen. Vanuit het 'oude' kader beoordeelt de inspectie binnen het aspect leerlingenzorg de indicator voor toetsing en de bijbehorende procedures (indicator 2.2) met een voldoende. Leraren maken echter nog te weinig gebruik van toetsresultaten. Daarnaast is de evaluatie van de handelingsplannen nog steeds onvoldoende, omdat leraren niet concreet benoemen of de doelen zijn behaald en waardoor dit bijvoorbeeld niet is gelukt (indicator 2.3). De Commissie voor de Begeleiding (CvB) maakt evenmin gebruik van de mogelijkheid om met de 'LVS'-kaart - waarmee de school over korte periodes kleine doelen vaststelt en samen met de leerling evalueert - om te zetten naar

een volgend doel. Daarmee laten zowel leraren als CvB een kans liggen om de leerlingen op korte termijn een reeks van succeservaringen op te laten doen. Een andere mogelijkheid voor succeservaringen zit in de weekplanner, die per vak de opdrachten voor de lopende week bevat. Leraren laten de kolom 'evaluatie' echter veelal leeg of vullen iets nietszeggends in, waardoor leerlingen geen – schriftelijke - feedback krijgen op het geleverde werk. Sommige leraren hebben een planning van de inhoud van de les(sen) maar het merendeel niet of onvoldoende. De handelingsplannen zijn om die reden onvoldoende functioneel voor het handelen in de praktijk.

De school wil met ingang van volgend schooljaar overstappen op ontwikkelingsperspectieven. Op dit moment is het vaststellen van de uitstroombestemming per leerling genoeg voor een voldoende op indicator 2.1 in het nieuwe waarderingskader. Vanaf het komend schooljaar is het voor een voldoende oordeel op deze indicator echter nodig dat de school tevens de na te streven uitstroorniveaus vaststelt en in het volgende jaar de leerroutes vastlegt die de leerlingen doorlopen om de onderwijsdoelen te kunnen behalen.

De school wil nadrukkelijk inzetten op onderwijstrajecten, waarbij het onderwijs de leidende rol moet krijgen in de afstemming met de instelling. De school merkt op dat op dit moment de verantwoordelijke behandelaar van de instelling nog leidend is in de planvorming.

Onderwijsleerproces

De school biedt niet voor alle kernvakken een leerstofaanbod dat aansluit op de uitstroomprofielen van de leerlingen. De inspectie is zich ervan bewust dat dit niet eenvoudig te organiseren is met de veelheid aan scholen en uitstroombestemmingen van de leerlingen. Desondanks is zij van mening dat de school minimaal een plan moet maken waaruit blijkt hoe de school leerlingen zonder al te veel overstapproblemen de aansluiting met de toekomstige school laat maken. Tevens legt de school niet voor alle vakken het programma vast. Voor wat betreft het lopen van stages onderneemt de school initiatieven om dit waar mogelijk voor leerlingen te regelen.

De leraren beschikken over voldoende (ortho)didactische en (ortho)pedagogische capaciteiten en de school zet sterk in op een vaste structuur voor de lessen. De school heeft daarmee belangrijke stappen gezet in het verbeterproces. Leerlingen die langer dan een half jaar in de instelling verblijven merken in positieve zin op dat de school nu meer op een school lijkt dan enige tijd geleden. Een ander positief punt is dat de school en instelling nu werken met een rooster waarbinnen tijd voor gesprekken, behandelingen en therapieën een plek is. De inspectie kenmerkt dit als voorzichtige schreden in de richting van samenwerking tussen school en instelling. Er moet echter nog veel

werk worden verzet en gezien de grote bezuinigingsoperatie in de instelling, met verlies van vele banen, is dit een enorme uitdaging.

Op het gebied van een efficiënt gebruik van tijd en een per leerroute beredeneerde keuze voor het inzetten van onderwijstijd is nog veel winst te behalen. Ook in de afstemming op de uitstroombestemming van de leerlingen is tijd een factor die onderbenut blijft. De instructie en verwerking van het aanbod gebeurt voor een belangrijk deel klassikaal, ondanks dat de leerlingen op verschillende niveaus werken. In de samenstelling van de groepen doet de school weliswaar pogingen om de leerroutes te stroomlijnen, in de praktijk lukt dat de leraren onvoldoende. Daarom beoordeelt de inspectie de afstemming (indicatoren 7.1 t/m 7.4) als onvoldoende.

Instelling en school zeggen te werken met de methodiek van competentiegericht werken. In de afstemming met de school en binnen de school is deze methodiek echter nauwelijks zichtbaar. Hier ligt een gezamenlijke ontwikkeltaak voor de instelling en de school. Het vergroten van de redzaamheid van leerlingen en de ontwikkeling van verantwoordelijkheid en zelfstandigheid zijn eveneens belangrijke ontwikkelgebieden waarin de instelling en de school de krachten kunnen bundelen.

Schoolklimaat

De inspectie beoordeelt het schoolklimaat als voldoende. Leerlingen en personeel zeggen zich veilig te voelen. De school heeft recent een opvangklas (time-outvoorziening) ingericht waarin leraren volgens een rooster toezicht houden. Hoewel de afspraken rond de time-outvoorziening om nadere aanscherping vragen, heeft de school hier een duidelijke stap voorwaarts gezet. Het lukt de meeste leraren om een structuur te bieden waarin de leerlingen een rol hebben en leraren spannen zich tevens in om een respectvolle omgang met en tussen de leerlingen te bevorderen. Recent heeft het team, met inzet van sommige leerlingen, de school een opknopbeurt gegeven. Met gebruikmaking van verschillende kleuren en een andere inrichting is een meer schoolse omgeving gecreëerd, wat bijdraagt aan een inspirerende leer- en werkomgeving.

Kwaliteitszorg en Opbrengsten

De kwaliteitszorg van de school heeft impulsen gekregen en is daarmee op onderdelen verbeterd. De resultaten op de leergebiedoverstijgende ontwikkelingsgebieden evalueert de school echter niet en de onderwijsondersteuning evenmin.

De directie heeft een helder onderwijsconcept geformuleerd waarin zij laat zien goed zicht te hebben op de leerlingenpopulatie met de verschillende hulpvragen

en onderwijsbehoeften. In de afstemming met de instelling moeten de onderwijsbehandelconcepten in de vorm van onderwijstrajecten verder worden uitgewerkt. Daarnaast heeft de school op een systematische wijze gewerkt aan de verbetering van (ortho)pedagogische en (ortho)didactische vaardigheden van de leraren en dat is zichtbaar in de lessen die de inspectie heeft geobserveerd. De school evalueert voortbouwend op deze aanpak in een cyclus van vier jaar alle facetten van het onderwijsleerproces, naast de (ortho)pedagogische en (ortho)didactische vaardigheden die recent zijn geëvalueerd (8.4). Het systeem van leerlingenzorg (inclusief ondersteuning) is nog steeds in opbouw en tot nog toe niet geëvalueerd. De school heeft duidelijke aanzetten gegeven om te komen tot borging, zoals het zorgplan en het onderwijsconcept, evenals de beschrijving van het lesmodel. In dit stadium lukte het de school echter nog niet om afspraken structureel te controleren en te borgen. De inspectie merkt op dat de directie van de school en het team zich inspanssen om een professionele schoolcultuur te creëren. In de afgelopen periode is aan de leerlingen niet gevraagd naar hun mening over de kwaliteit van de school (indicator 9.4). Het management geeft aan dat de leraren in april 2013 weer een vragenlijst krijgen voorgelegd.

De school heeft een overzicht van de uitstroombestemmingen. Dat is op dit moment toereikend voor een voldoende op de indicator voor de evaluatie van de leerresultaten van de leerlingen (indicator 8.2). Vanaf komend schooljaar is het voor een voldoende beoordeling echter nodig dat de school uitstroomgegevens vergelijkt en analyseert.

3 TOEZICHTARRANGEMENT

De Inspectie van het Onderwijs kent aan de locatie vso De Koppeling van het Altra College te Amsterdam het basisarrangement toe. Dit betekent dat de inspectie op dit moment geen reden heeft om het toezicht te intensiveren. Het basistoezicht bestaat uit een jaarlijkse risicoanalyse en eventueel een themaonderzoek.

In april 2013 bezoeken de Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Jeugdzorg de school voor een afronding van fase 2. De beide inspecties beoordelen dan de samenwerking tussen de instelling en de school.

Bijlage 2 – Uitvoering van de hertoets bij De Koppeling en het Altra College

---

De tweede hertoets is in overleg met de directeur vastgesteld voor *woensdag 17 april 2013*.

De hertoets duurde een dag en is uitgevoerd door drie inspecteurs en de projectleider.

Vooraf toezenden van documentatie

De instelling hoefde vooraf geen informatie toe te zenden.

Dagprogramma hertoets

Het programma in de instelling bestond uit:

- 8 korte interviews met steeds 1 jongere;
- 1 interview met 3 groepsleiders van verschillende leefgroepen;
- 1 interview met 2 docenten van de school;
- 1 interview met 2 behandelverantwoordelijken van de instelling;
- 1 interview met 2 behandelverantwoordelijken van de instelling en de school en de afdelingsdirecteur van school;
- 1 interview met 2 afdelingsmanagers van de instelling;
- terugkoppeling aan de directie van de instelling en de school.

Maatwerk

De inspectie wil bij de hertoets maatwerk leveren en met medewerkers van verschillende groepen spreken. De selectie van de groepsleiders deed de inspectie aan de hand van een lijst met alle groepsleiders die op de onderzoeksdag in de groepen werkten. De selectie van de jongeren, behandelverantwoordelijken en afdelingsmanagers liet de inspectie over aan de instelling.

